

La vie d'Alexandre

(Quinte-Curce)

Textes de la séance 2

Le nœud gordien (III, I, 14-18)

Au début de l'année 333 avant J.-C., peu après son arrivée en Asie Mineure, mais avant d'aller à Tarse, Alexandre parvient à la ville de Gordion, capitale de la Phrygie (cf. illustration de la page 4).

[14] Alexander, urbe **in dicionem** suam **redacta**, Iovis templum intrat. Vehiculum quo **Gordium, Midae** patrem, **vectum** esse **constabat**, aspexit, **cultu** haud sane a vilioribus **vulgatisque** usu **abhorrens**. [15] Notabile erat iugum **adstrictum** conpluribus **nodis** in semetipsos **implicatis** et celantibus **nexus**. [16] Incolis deinde adfirmantibus editam esse oraculo **sortem**, Asiae **potiturum**, qui **inexplicabile** vinculum solvisset, cupido incessit animo sortis eius **explendae**. [17] Circa regem erat et **Phrygum** turba et Macedonum, illa **explicatione** suspensa, haec **sollicita** ex temeraria regis fiducia, quippe series vinculorum ita **adstricta**, ut unde nexus inciperet quove se conderet nec ratione nec visu perspici posset ; solvere **adgressus** iniecerat curam ei ne in **omen** verteretur **irritum inceptum**. [18] Ille **nequaquam** diu **luctatus** cum latentibus nodis : "**Nihil**", inquit, "**interest** quomodo solvantur", gladioque ruptis omnibus **loris** oraculi sortem vel **elusit** vel **implevit**.

"Cet épisode représente un tournant dans la conquête de l'Asie mineure par Alexandre le Grand car il lui accorda une consécration officielle et une filiation divine pour revendiquer la conquête du royaume phrygien, point de départ de l'extension macédonienne en Asie mineure." (https://fr.wikipedia.org/wiki/N%C5%93ud_gordien)

Alexandre, Bétis et le corbeau (IV, VI, 10-29)

Sur le point de commencer le siège de la ville phénicienne de Tyr, située sur une île à quelques centaines de mètres du rivage, Alexandre fait un sacrifice.

[10] Sacrum patrio more faciebat : [11] forte praetervolans corvus **glebam**, quam unguibus ferebat, subito amisit ; quae, cum regis capiti incidisset, **resoluta** defluxit, ipsa autem avis in proxima turre consedit. **Inlita** erat turris bitumine ac sulphure, in qua **alis** haerentibus frustra se adlevare conatus a circumstantibus capitur. [12] Digna res visa de qua vates consuleret ; et erat non intactae a superstitione mentis. Ergo Aristander, cui maxima fides habebatur, urbis quidem **excidium** augurio illo **portendi**, ceterum periculum esse ne rex vulnus acciperet. Itaque monuit, ne quid eo die inciperet. [13] Ille, quamquam unam urbem sibi, quominus securus Aegyptum intraret, obstare aegre ferebat, tamen paruit vati signumque **receptui** dedit. Hinc animus crevit obsessis, egressisque porta recedentibus **inferunt signa**, cunctationem hostium suam fore occasionem rati. [14] Sed acrius quam constantius proelium inierunt : quippe ut Macedonum signa **circumagi** videre, repente sistunt gradum. Iamque ad regem proeliantium clamor pervenerat, cum denuntiati periculi haud sane memor **loricam** tamen, quam raro **induebat**, amicis orantibus sumpsit et ad prima signa pervenit. [15] Quo conspecto Arabs quidam, Darei miles, maius fortuna sua facinus ausus, gladium **clipeco** tegens quasi transfuga genibus regis advolvitur. Ille adsurgere **supplicem** recipique inter suos iussit. [16] At Barbarus, gladio **strenue** in dextram translato, cervicem appetit regis, qui, exigua corporis declinatione evitato ictu, in vanum manum barbari lapsam amputat gladio, **denuntiato** in illum diem periculo, ut arbitrabatur ipse, **defunctus**. [17] Sed, ut opinor, inevitabile est fatum ; quippe dum inter primores **promptius** dimicat, sagitta ictus est, quam per lorica adactam, stantem in humero medicus eius Philippus **evellit**. [18] Plurimus deinde sanguis **manare** coepit, omnibus territis, quia nunquam tam alte penetrasse telum, lorica obstante, cognoverant ; ipse, ne oris quidem colore mutato, **supprimi** sanguinem, et vulnus **obligari** iussit. [19] Diu ante ipsa signa vel dissimulato, vel victo dolore perstiterat, cum suppressus paulo ante sanguis **medicamento** quo retentus erat manare latius coepit ; et vulnus, quod recens adhuc dolorem non moverat, **frigente** sanguine **intumuit**. [20] Linqui deinde animo, et summitti genu coepit ; quem proximi **exceptum** in castra receperunt ; et **Betis** interfectum ratus, urbem **ovans** victoria repetit.

[21] At Alexander nondum **percurato** vulnere, **aggerem**, quo moenium altitudinem aequaret, exstruxit, et pluribus **cuniculis** muros **subrui** iussit. [22] Oppidani ad pristinum **fastigium** moenium novum exstruxere **munimentum** : sed ne id quidem turre aggeri impositas aequare poterat ; itaque interiora quoque urbis **infesta** telis erant. [23] Ultima pestis urbis fuit cuniculo subrutus murus, per cuius ruinas hostis intravit. Ducebat ipse rex **antesignanos** ; et dum **incautius** subit, saxo **crus** eius affligitur ; [24] **innixus** tamen telo, nondum prioris vulneris **obducta** cicatrice, inter primores dimicat, ira quoque accensus, quod duo in obsidione urbis eius acceperat vulnera. [25] Betim, egregia edita pugna, multisque vulneribus confectum deseruerant sui : nec tamen **segnius** proelium **capessebat**, **lubricis** armis suo pariter atque hostium sanguine. [26] Sed cum undique unus omnium telis peteretur, ad postremum, exhaustis viribus, vivus in potestatem hostium pervenit ; quo ad regem adducto, insolenti gaudio iuvenis **elatus**, **alias** virtutis etiam in hoste mirator. "Non ut voluisti", inquit, "morieris, Beti ; sed quidquid in captivum inveniri potest, passurum esse te cogita." [27] Ille non **interrito** modo, sed **contumaci** quoque vultu intuens regem, nullam ad **minas** eius reddit vocem. [28] Tum Alexander : "Videtisne obstinatum ad tacendum ?" inquit, "num genu posuit ? num supplicem vocem misit ? Vincam tamen silentium, et si nihil aliud, certe gemitu **interpellabo**." [29] Iram deinde vertit in rabiem, iam tum **peregrinos** ritus nova **subeunte** fortuna. Per **talos** enim spirantis **lora** traiecta sunt, **reliatumque** ad **currum** traxere circa urbem equi, gloriante rege Achillem, a quo genus ipse deduceret, imitatum se esse poena in hostem capienda.

Dans le désert (IV, VII, 5-16)

Arrivé en Égypte, Alexandre veut se rendre dans une lointaine oasis du désert, où se trouve un temple de Jupiter Hammon.

[5] Adire Iovis Hammonis oraculum statuit. [6] Iter **expeditis** quoque et paucis vix tolerabile ingrediendum erat : terra caeloque aquarum penuria est, steriles **arenae** iacent, quas ubi **vapor** solis accendit, fervido solo et urente **vestigia**, intolerabilis aestus existit ; [7] luctandumque est non solum cum ardore et siccitate regionis, sed etiam cum **tenacissimo** sabulo, quod **praealtum** et vestigio cedens aegre **moliuntur** pedes. [8]

Haec Aegyptii vero maiora **iactabant** ; sed ingens cupido animum stimulabat adeundi Iovem, quem generis sui auctorem haud contentus mortali **fastigio** aut credebat esse aut credi volebat. [9] Ergo cum his quos ducere secum statuerat, **secundo amne** descendit ad **Mareotin paludem** [...]. [10] Ac primo quidem et sequente die tolerabilis labor visus, nondum tam vastis nudisque solitudinibus aditis, iam tamen sterili et emoriente terra. [11] Sed ut aperuere se campi alto **obruti** sabulo, haud **secus** quam profundum **aequor** ingressi, terram oculis requirebant : [12] nulla arbor, nullum culti **solis** **occurrebat** vestigium ; aqua etiam defecerat, quam **utribus cameli** vexerant, et in arido solo ac fervido sabulo nulla erat. [13] Ad hoc sol omnia incenderat, siccaque et adusta erant **ora**, cum repente, sive illud deorum munus sive casus fuit, **obductae** caelo nubes condidere solem, ingens aestu fatigatis, etiam si aqua deficeret, auxilium. [14] Enimvero, ut largum quoque imbrem excusserunt **procellae**, pro se quisque excipere eum, quidam ob sitim **inpotentes** sui ore quoque **hianti** captare coeperunt. [15] Quadriduum per vastas solitudines absumptum est. Iamque haud procul oraculi sede aberant, cum conplures **corvi** agmini occurrunt, modico volatu prima signa antecedentes ; et modo humi residebant, cum lentius agmen incederet, modo se **pennis** levabant, cedentium iterque monstrantium ritu. [16] Tandem ad sedem consecratam deo ventum est.

Les Macédoniens dans le désert / 1